

Netwerk **Effectief Jeugdstelsel** Amsterdam

Het netwerk Effectief Jeugdstelsel Amsterdam (NEJA) is een samenwerkingsverband tussen praktijkinstellingen voor jeugdhulp en preventie, gemeente, kennisinstututen, hogescholen en universiteiten in de stadsagglomeratie Amsterdam. NEJA wil door onderzoek en uitwisseling van kennis de kwaliteit en effectiviteit van de zorg voor jeugd bevorderen.

NEJA-meerjarenprogramma 2019-2022 voor onderzoek en kennisuitwisseling

Colofon

Het netwerk Effectief Jeugdinstel Amsterdam (NEJA) is een samenwerkingsverband tussen praktijkinstellingen voor jeugdhulp en preventie, gemeente, kennisinstututen, hogescholen en universiteiten in de stadsagglomeratie Amsterdam. NEJA wil door onderzoek en kennisuitwisseling de kwaliteit en effectiviteit van de zorg voor jeugd bevorderen.

NEJA wordt financieel mede mogelijk gemaakt door de Gemeente Amsterdam

Voor meer informatie over het NEJA kunt u contact opnemen met
Rena Eenshuistra
Coördinator NEJA
Gemeente Amsterdam / Afdeling Jeugd
R.Eenshuistra@amsterdam.nl
www.neja.nl

Maart 2019

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Zorg voor jeugd in Amsterdam	7
2.1	Missie en visie van de zorg voor jeugd in Amsterdam	7
2.2	Recente cijfers en ontwikkelingen	7
2.3	Lerend stelsel	8
3	Inhoud NEJA Meerjarenprogramma 2019-2022	9
3.1	Hoofdpijnen	9
3.2	Centrale vraag, onderzoeksthema's en onderzoeksmethoden	9
3.2.1	Professionalisering en effectiviteit – van meer preventief tot minder specialistisch	10
3.2.2	Samenwerken in de wijk	11
3.2.3	Kansengelijkheid	11
3.3	Kennisportaal	12
3.4	Kennisuitwisseling	12
3.5	Implementatie en onderwijsvernieuwing	13
4	NEJA: Netwerk Effectief Jeugdstelsel Amsterdam	14
4.1	Missie en doelstelling van het NEJA	14
4.2	KeTJA: Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd Amsterdam	14
4.3	Consortiumpartners NEJA en KeTJA	14
4.4	Werkstructuur NEJA en KeTJA	15
5	Budget en Aanvraagprocedure	17
5.1	Verdeling budget	
5.2	Aanvraagprocedure (co)financiering	

1 Inleiding

Amsterdam investeert in kennis over het vernieuwde jeugdstelsel

Sinds de komst van de Jeugdwet in 2015 is de gemeente Amsterdam bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg bij opgroeien en opvoeden, licht verstandelijke beperking en psychische problemen. De Jeugdwet beoogt snellere inzet van effectieve en integrale hulp in de vertrouwde omgeving van een gezin, benutten van de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk, een sterke pedagogische infrastructuur waarin kleine problemen klein blijven, minder inzet van specialistische hulp en meer ruimte voor de professional. De wijze waarop de gemeente Amsterdam vorm geeft aan de uitvoering van de jeugdwet is verwoord in het *Koersbesluit Om het kind* in 2103. In de afgelopen jaren is door vele partners in de stad met verve gewerkt aan het inrichten, vormgeven en ontwikkelen van de zorg voor jeugd in de 22 Amsterdamse gebieden, over de volle breedte van de stad en regionaal.

Van meet af aan is daarbij oog geweest voor de nieuwe kennisvragen die de transitie en transformatie van de zorg voor jeugd met zich meebrengt, mede in relatie tot het brede sociale domein. Vanaf het begin heeft de gemeente Amsterdam ervoor gekozen om praktijkgericht onderzoek te verbinden aan het nieuwe jeugdstelsel in Amsterdam. Onder de vlag van het *Netwerk Effectief Jeugdstelsel Amsterdam (NEJA)* werkt de gemeente daarvoor samen met universiteiten, hogescholen en praktijkinstellingen in de stad. NEJA werkt intensief samen met KeTJA (Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd Amsterdam), dat deel uitmaakt van het door ZonMw gefinancierde landelijke programma van academische werkplaatsen transformatie jeugd. De deelnemers aan NEJA en KeTJA zijn: de Universiteit van Amsterdam, de Vrije Universiteit, de Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Inholland, het Kohnstamm Instituut, het Verwey-Jonker Instituut, diverse praktijkinstellingen voor preventie en jeugdhulp (waaronder de Ouder- en Kindteams en de Samen DOEN teams), de GGD, het Jeugdplatform en Stichting Alexander en de beleidsafdeling jeugd van de gemeente Amsterdam.

Terugblik op het eerste NEJA-meerjarenprogramma 2015-2018

De partners van NEJA en KeTJA hebben gezamenlijk een meerjarig programma voor onderzoek en kennisuitwisseling opgesteld voor de periode 2015-2019. De centrale vraag van dit meerjarig onderzoeksprogramma van NEJA en KeTJA was: 'Wat zijn de werkzame principes in het nieuwe stelsel van de zorg voor jeugd in Amsterdam?' Deze vraag is toegespitst op de volgende inhoudelijke speerpunten: effectiviteit van de basiszorg jeugd, effectiviteit van de specialistische interventies, veiligheid van elk kind, voorkomen van de overdracht van problemen van generatie op generatie en de kwaliteit van het pedagogisch klimaat in (pleeg)gezin, school, buurt, kinderopvang en jeugdhulpvoorzieningen. NEJA-partners hebben zich met elkaar ingespannen om onderzoeksubsidies te werven voor projecten die passen binnen de inhoudelijke thema's van het onderzoeksprogramma. De gemeente Amsterdam heeft daar steeds cofinanciering aan toegevoegd. Op deze manier zijn in de afgelopen jaren een 30-tal onderzoeksprojecten tot stand gebracht en uitgevoerd. Bijvoorbeeld, onderzoek naar de oorzaken van risicovol ouderschap, onderzoek naar de effectiviteit van de unieke Amsterdamse 12-uurs aanpak School2Care, literatuuronderzoek naar de kennis over voortijdig schoolverlaten, onderzoek naar het belang van traumasensitief handelen door jeugdprofessionals, onderzoek naar de kracht van jongerenwerk en onderzoek naar het effect van eigen kracht-conferenties.

Door KeTJA is de afgelopen jaren het Ouder- en Kindteam (OKT) ondersteund bij het expliciteren en onderbouwen van belangrijke thema's in het werk en bij het lerend systeem. Ook is door KeTJA een kennisportaal voor Amsterdam ingericht. Dit is een online platform waar jeugdprofessionals, beleidsambtenaren en cliëntvertegenwoordigers kennisvragen kunnen indienen. Inhoudsdeskundigen van KeTJA en NEJA zijn ingezet voor het beantwoorden van deze vragen, meestal middels de uitvoering van een kleinschalig praktijkonderzoek. Enkele voorbeelden van vragen die zijn beantwoord zijn: 'Wat zijn ervaringen en behoeften van jongeren betreffende 24-uurscrisisopvang?', 'Hoe kunnen Marokkaans-Nederlandse vaders goed bereikt worden als er ondersteuning nodig is?', 'Hoe kunnen we

verklaren dat we in de kinderopvang meer zorgkinderen zien?', 'Waarom is diversiteitsgevoelig werken belangrijk en wat komt daar allemaal bij kijken?' en 'Welke instrumenten zijn geschikt voor het versterken van wijkgerichte steunstructuren tussen ouders?' (voor alle vragen en antwoorden zie www.neja.nl/kennisportaal).

Een belangrijk doel van het NEJA is het verbinden van beleid, praktijk en onderzoek in het jeugddomein. Een goed voorbeeld hiervan is in 2016 gerealiseerd rond het thema 'preventie van kindermishandeling'. Vanuit beleid was de noodzaak ontstaan om explicieter te gaan letten op problemen of gedragingen van ouders die gevolgen kunnen hebben voor de veiligheid van kinderen. Juist omdat kinderen niet altijd zelf signalen afgeven. De praktijk is met dit vraagstuk aan de slag gegaan en heeft een zevental signalen van ouders benoemd die kunnen duiden op risico op kindermishandeling. Vanuit het NEJA is literatuuronderzoek uitgevoerd waarin de meest actuele kennis over risicofactoren van alle vormen van kindermishandeling op een rijtje is gezet. Daarmee is een wetenschappelijke onderbouwing van de oudersignalen gegeven.

Het is belangrijk dat de kennis ook gaat stromen. Daarom heeft het NEJA inhoudelijke kennisbijeenkomsten in allerlei vormen georganiseerd. Bijvoorbeeld kleine kennisuitwisselingsbijeenkomsten, o.a. over leren op de werkvloer en over voortijdige schoolverlaters, of een inspiratiebijeenkomst over het gebruik van filmbeelden bij opvoedondersteuning. Jaarlijks heeft een – steeds weer drukbezocht – actualiteitencollege in de Raadszaal plaats gevonden, met onderwerpen als effectieve zorg voor jeugd, risicovol ouderschap en kindermishandeling en effectiviteit van preventieve opvoedinterventies. Ook zijn twee grote NEJA-conferenties georganiseerd, met 250 deelnemers, in hotel CASA, over Innovaties in de Amsterdamse zorg voor jeugd en over Integraal werken in de Amsterdamse zorg voor jeugd. Onder de vlag van KeTJA zijn samen met de praktijk o.a. bijeenkomsten voor OKT-professionals georganiseerd over diversiteit en wijkgericht werken.

De website www.neja.nl biedt een volledig overzicht van alle onderzoeksprojecten en kennisbijeenkomsten van het NEJA.

Nieuw NEJA-meerjarenprogramma 2019-2022

In aansluiting op het eerste meerjarenprogramma presenteren we nu het tweede NEJA-meerjarenprogramma, voor de periode 2019-2022. Net als in het eerste programma is ook dit onderzoekprogramma tot stand gebracht door de NEJA-partners samen. Wederom is als uitgangspunt genomen, dat het onderzoek ten dienste staat van de kwaliteitsverbetering van de zorg voor de jeugd in Amsterdam. Zowel de uitvoeringspraktijk als het jeugdbeleid van de gemeente moet kunnen profiteren van de onderzoeksresultaten. Het gaat erom praktijkinstellingen met bruikbare kennis te ondersteunen en te verrijken, zodat de effectiviteit verder verbetert. Het gaat er ook om beleidsvragen van de gemeente met onderzoek te beantwoorden en het jeugdbeleid op basis van bestaande en nieuwe wetenschappelijke kennis te onderbouwen. Tegelijkertijd is het van belang de ervaringskennis van de professionals in de praktijk te expliciteren en deze te benutten bij het maken van keuzes in het jeugdbeleid en voor het formuleren van nieuwe onderzoeksvragen.

Bij het aanbrengen van de inhoudelijke focus in het programma zijn de keuzes afgestemd op het coalitieakkoord *Een nieuwe lente en een nieuw geluid* van de gemeente Amsterdam, op het *Transformatieplan Amsterdam-Amstelland 2018-2020*, op de doorontwikkeling van het sociale domein in Amsterdam, op de inhoudelijke expertise van de NEJA- en KeTJA-kennispartners en natuurlijk op de kennisvragen vanuit de praktijkinstellingen en het jeugdplatform.

Leeswijzer

Na een korte introductie op ontwikkelingen in de zorg voor jeugd in Amsterdam (*Hoofdstuk 2*), beschrijft dit programmaplan de inhoudelijke focus voor de periode 2019 – 2022, de gekozen speerpunten van het onderzoeksprogramma en de activiteiten voor kennisuitwisseling (*Hoofdstuk 3*). Vervolgens worden de missie, doelstelling en werkwijze van het NEJA in samenwerking met KeTJA beschreven (*Hoofdstuk 4*). Tot slot komen de randvoorwaarden aan de orde (*Hoofdstuk 5*).

2 Zorg voor jeugd in Amsterdam

2.1 Missie en visie van de zorg voor jeugd in Amsterdam

In het *Koersbesluit Om het kind* (2013) is de missie en visie van de zorg voor jeugd in Amsterdam verwoord. De *missie* van de zorg voor jeugd in Amsterdam is kort en krachtig dat kinderen en jongeren veilig en gezond opgroeien, hun talenten ontwikkelen en volwaardig en verantwoordelijk participeren. De *visie* bestaat uit drie hoofdpunten:

- Eigen Kracht en sociale veerkracht; ouders en jeugdigen benutten hun eigen kracht en die van de omgeving bij het oplossen van ontwikkel- en opvoed- en opgroeioproblemen.
- Kleine problemen blijven klein; Amsterdam heeft hiertoe een sterke pedagogische infrastructuur in de buurten, kinderopvang, scholen.
- Snel effectieve hulp in de vertrouwde omgeving; ernstige en langdurige gedragen ontwikkelproblemen zullen er altijd zijn. Passende jeugdhulp moet dan snel en zo dicht mogelijk bij huis – en in combinatie met het aanbod op kinderdagverblijf of school – ingezet worden.

De kern van het nieuwe jeugdstelsel zijn de Ouder- en Kindteams en Samen DOENteams, die gezamenlijk de basisinfrastructuur in 22 Amsterdamse gebieden vormen. De Ouder- en Kindteams zijn verantwoordelijk voor de toegang en directe hulp aan kinderen en hun ouders. Wanneer ouders op meerdere leefgebieden hebben worden Samen DOENteams ingeschakeld om ook domeinoverstijgend hulp te kunnen bieden. Aanvullend op deze basiszorg is er de gespecialiseerde jeugdhulp. Als ouders tijdelijk niet in staat zijn om zelfstandig, of met hulp van hun sociale netwerk of professionals, de veiligheid van hun kind te waarborgen komen de Jeugdbescherming (uitgevoerd door gecertificeerde instellingen), Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming in beeld. Daarnaast zijn er belangrijke raakvlakken met andere domeinen zoals onderwijs en gezondheidszorg.

2.2 Recente cijfers en ontwikkelingen

De Ouder- en Kindteams, i.s.m. de Jeugdgezondheidszorg, zijn er voor alle jeugdigen en hun ouders en andere opvoeders, zoals andere familieleden of leerkrachten. De doelgroep bestaat uit 148.000 jeugdigen van 0 tot 18 jaar en circa 114.000 gezinnen. De Ouder- en Kindteams bieden basiszorg voor alle jeugdigen en gezinnen. Ze doen dit op het brede terrein van jeugdgezondheidszorg, opvoed- en opgroeiondersteuning, jeugdzorg, jeugd-GGZ en jeugd-VB. Oude sectorale schotten worden daarbij doorbroken.

De infographic 'Jeugdstelsel Amsterdam in cijfers – 2018' laat zien dat:

- het bereik van de jeugdgezondheidszorg onder zuigelingen onveranderd hoog is (99%);
- het bereik met laagdrempelige opvoed- en opgroeiondersteuning langzaam maar zeker beter in beeld komt;
- het aantal jeugdigen dat jeugdhulp ontvangt van de Ouder- en Kindteams in 2018 gedaald is t.o.v. 2017, maar dat zij in meer gevallen jeugdigen en ouders zelf hebben kunnen helpen;
- verwijzingen naar specialistische jeugdhulp vooral plaats vinden via de Ouder- en Kindteams (28%), de huisarts/medisch specialist (39%) en de gecertificeerde instellingen (16%);
- het aantal jeugdigen/gezinnen dat is geholpen door de specialistische jeugdhulp is gestegen tot iets meer dan 12.000.
- het aantal gezinnen dat ondersteund wordt door Samen DOEN stabiel is (ongeveer 2300);
- het aantal gezinnen dat (gemiddeld) ondersteund wordt door de gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en –reclassering gedaald is tot ongeveer 2400;
- het aantal gezinnen binnen de (O)MPG-aanpak gestegen is, maar het gaat nog steeds om kleine aantallen (zo'n 370);
- het aantal meldingen rond gezinnen bij Veilig Thuis flink is gestegen, net als de adviesaanvragen.

Met de transformatie van de zorg voor jeugd is een stevig begin gemaakt en zal zich in de komende jaren verder doorzetten. De meest recente ontwikkelingen in Amsterdam zijn de volgende.

- Oprichting van de Stichting Ouder en Kindteams Amsterdam per 1 januari 2019
- Gebiedsgericht werken in de stad Amsterdam
- Resultaatgericht inkopen van de specialistische zorg
- Doorontwikkeling van het sociaal domein in de Gemeente Amsterdam
- Extra aandacht voor de moeilijk bereikbare doelgroepen
- Kostenoverschrijding specialistische jeugdhulp

2.3 Lerend stelsel

De gemeente Amsterdam stimuleert het proces van voortdurende kwaliteitsverbetering door een lerend systeem ofwel een permanente leeromgeving in het jeugdstelsel. Op velerlei manieren gaan de gemeente, de zorginstellingen, de professionals en de cliënten met elkaar in conclaaf om te reflecteren en te leren van succes en mislukkingen. Meervoudige evaluaties, een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve informatie, doen het meeste recht aan de complexiteit op bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend niveau. Gebruikte methodieken zijn onder andere story telling, casuïstiekbesprekingen, cliëntreizen, interviews, gesprekken in focusgroepen en leertafels. Gecombineerd met kwantitatieve informatie geeft dit een goed beeld van de ontwikkeling van het jeugdstelsel.

De jeugdprofessionals zijn de spil in het jeugdstelsel en hun professionalisering vraagt voortdurend om aandacht. Zij zijn als het ware de oren en de ogen van het stelsel en zijn werkzaam op allerlei plaatsen in de wijk, binnen de scholen en in gespecialiseerde organisaties. Hun professionalisering krijgt vorm door intervisie, supervisie, casuïstiekbesprekingen, workshops, training en vakgebonden (bij)scholing. Het leren krijgt zowel individueel als in teamverband vorm. Jeugdprofessionals en jeugdpsychologen dienen allen in een beroepsregister te zijn opgenomen.

3 Meerjarenprogramma 2019-2022

3.1 Hoofdpijnen

Het NEJA-meerjarenprogramma biedt een inhoudelijk kader voor onderzoek en kennisuitwisseling rond het jeugdstelsel in Amsterdam voor de periode 2019 – 2022. Dit inhoudelijk kader is afgestemd op de wensen van de NEJA-partners en hun expertise en op de wensen van de gemeente, zoals het *Koersbesluit Om het kind* (2013), het coalitieakkoord *Een nieuwe lente en een nieuw geluid* (mei 2018), het *Transformatieplan Amsterdam-Amstelland 2018-2020*. Bovendien is dit inhoudelijk kader afgestemd op kennisvragen die vanuit de praktijkinstellingen en het jeugdplatform zijn gesteld. De uitvoering van het onderzoeksprogramma draagt bij aan het onderbouwen van de basisprincipes van het huidige stelsel: (1) snel effectieve en integrale hulp in de vertrouwde omgeving; (2) versterken eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk; (3) kleine problemen klein houden in een sterke pedagogische infrastructuur en (4) goedkoper én van goede kwaliteit.

Het inhoudelijk kader is samengevat in een drietal thema's die tot stand gekomen zijn na verschillende brainstormsessies met de NEJA-partners, waarin zij onderzoeksbehoeften en onderzoekskansen hebben aangegeven. Het gaat om onderzoek waarvan de uitkomsten toepasbaar zijn in praktijk en beleid. Het gaat eveneens om onderzoek waarvan de uitkomsten helpen bruggen te bouwen tussen het sociaal domein, het medisch domein en het bredere 'public health' domein.

Binnen elk thema worden verschillende speerpunten genoemd, die richting geven aan onderzoeksprojecten waarop in de komende periode de focus zal liggen. Deze speerpunten zijn niet uitputtend, maar geven een beeld van de onderzoeksonderwerpen die leven bij NEJA-partners, beleidsmakers en praktijkinstellingen én aansluiten bij het coalitieakkoord. Er zijn geen gedetailleerde onderzoeksopzetten uitgewerkt. Dit biedt het NEJA steeds de flexibiliteit en de vrijheid om werkende weg concrete onderzoeksvragen te formuleren en te (co)financieren die goed aansluiten bij actuele wensen van beleid en praktijk. De speerpunten geven het programmaplan evenwel een zekere inhoudelijke bandbreedte die kansen biedt om externe subsidies voor onderzoeksprojecten te werven.

Naast ondersteuning bij onderzoek binnen de verschillende onderzoeksthema's (Paragraaf 3.2), heeft het NEJA zich ook tot doel gesteld te investeren in het kennisportaal (Paragraaf 3.3), in kennisuitwisseling (Paragraaf 3.4) en in implementatie en onderwijsvernieuwing (Paragraaf 3.5).

3.2 Centrale vraag, onderzoeksthema's en onderzoeksmethoden

De centrale vraag van het meerjarig onderzoeksprogramma van het NEJA is:

'Wat zijn de werkzame principes in het stelsel van de zorg voor jeugd in Amsterdam?'

Deze vraag wordt toegespitst op de volgende drie thema's:

- Professionalisering en effectiviteit – van meer preventief tot minder specialistisch
- Samenwerken in de wijk – van ervaringsdeskundige tot professional
- Kansengelijkheid – van geboorte tot werk

Deze thema's zijn de drie thema's waaraan de NEJA-partners prioriteit hebben gegeven en ze sluiten goed aan bij de keuzes waar de huidige coalitie zich de komende periode op richt (zie coalitieakkoord *Een nieuwe lente en een nieuw geluid*, mei 2018).

Naast de drie bovengenoemde thema's zullen de thema's 'veiligheid' en 'diversiteit' – één Amsterdam, allemaal Amsterdammers – als een rode draad door alle onderdelen van het NEJA-onderzoeksprogramma lopen.

Om de centrale onderzoeksvraag van het NEJA en de daaruit volgende subvragen te kunnen beantwoorden zal de komende periode ruimte zijn voor een breed scala aan onderzoeksmethoden, bijvoorbeeld onderzoek met een multi-pele n=1 design, actie-onderzoek, participatie-onderzoek, dossieronderzoek en onderzoek waarin data uit cohort- of longitudinaal gebruikt wordt.

In het komende meerjarenprogramma is ruimte voor verschillende typen projecten:

- Heel kortlopende/kleine kennisvragen (klein-en-fijn projecten) die met een klein praktijkonderzoek van hooguit enkele maanden beantwoord worden (kennisportaal beheerd door KeTJA);
- Jaarlijks één of meerdere (afhankelijk van de begroting) grotere projecten (met een looptijd van ongeveer een jaar), passend bij de kennisbehoeften van dat jaar vanuit de gemeente en praktijkorganisaties. Verschillende NEJA-partners werken erin samen;
- Indien de begroting het toelaat, cofinanciering bij projecten die met onderzoeksubsidies, bijvoorbeeld van ZonMw, zijn binnengehaald (o.a. KeTJA zal het komend jaar weer nieuwe financiering bij ZonMw aanvragen voor de komende 4 jaar).

Bij elk van de drie hoofdthema's van het onderzoeksprogramma zijn door de NEJA-partners een aantal speerpunten benoemd.

3.2.1 Professionalisering en effectiviteit – van meer preventief tot minder specialistisch

Het thema 'Professionalisering en effectiviteit' sluit aan bij de intentie die is uitgesproken om meer in te zetten op preventieve zorg en om meer te investeren in de kwaliteit van uitvoerders van jeugdhulp. Speciale aandacht is er voor het zoeken naar mogelijkheden om de expertise van de specialistische jeugdhulp nog beter te benutten en nog meer de wijk in te brengen. Focus van dit thema is om met wetenschappelijke kennis, ervaringskennis van professionals en cliëntvoorkeuren het handelen van professionals in het brede werkveld van de jeugdhulp – van preventie tot specialistisch – te onderbouwen. Een gedeelde ambitie is dat iedereen moet kunnen rekenen op de (jeugd)hulp die nodig is, gelet op de problemen, de situatie en de eigen hulpbronnen. Welke doelgroep heeft welke hulp of ondersteuning nodig en op welke manier draagt deze bij aan de bedoeling om kinderen en jongeren zo kansrijk, veilig en gezond mogelijk op te laten groeien?. Wat is nodig om de juiste 'matched care' te realiseren: wanneer zo 'licht mogelijk' in de vorm van meer preventieve, laagdrempelige jeugdhulp en wanneer 'zo zwaar als nodig' in de specialistische jeugdhulp. Een andere actuele vraag is hoe de ambulante zorg in en om gezinnen versterkt kan worden, teneinde het aantal uithuisplaatsingen te verminderen en het aantal gesloten plaatsingen te minimaliseren.

Speerpunten:

- Vergroten van kennis over werkzame elementen die professionals helpen met het beoordelen en verbeteren van een veilig pedagogisch klimaat in (pleeg)gezin, school, buurt, kinderopvang en ambulante en residentiële voorzieningen
- Verbinden specialistische jeugdhulp met preventieve jeugdhulp
- Aansluiting verbeteren tussen jeugdige doelgroepen en interventies
- Onderzoeken van effecten van het werken met het perspectiefplan (zoals verandering in keuze jeugdhulp, verandering in draagvlak voor aanpak bij ouders en jongeren, verandering in relaties tussen de verschillende jeugdhulpaanbieders of in relaties tussen jongeren en ouders en professionals (van verschillende organisaties))
- Vergroten betrokkenheid ouders bij de behandeling van jeugdigen
- Cultureel-sensitief bejegenen en behandelen

3.2.2 Samenwerken in de wijk – van ervaringsdeskundige tot professional

Het thema ‘Samenwerken in de wijk’ haakt in op verschillende belangrijke pijlers die in praktijk en beleid centraal staan: dicht bij huis in het ‘gewone leven’ passende en samenhangende hulp en ondersteuning bieden aan jeugdigen en gezinnen vanuit de gedachte één kind, één gezin, één plan, één regisseur en met inzet van het sociale netwerk. In de praktijk zijn de organisaties en professionals al langer op zoek, net zoals het coalitieakkoord ook stelt, hoe verschillende disciplines binnen de jeugdhulp effectief en efficiënt met elkaar samen kunnen werken. En de vraag is vooral hoe het gezinsgericht werken het beste vorm krijgt, hoe de verschillende disciplines in of rondom het hele gezin of het hele sociale netwerk het best betrokken kunnen zijn. Een specifiek vraagstuk is welke gezinnen baat hebben bij een betere samenwerking tussen jeugdhulp en de volwassen-GGZ, schuldhulpverlening en/of verslavingszorg. De gemeente kijkt daarbij naar haar eigen ambitie, zoals in het coalitieakkoord geformuleerd: ‘Grenzen tussen de verschillende wettelijke domeinen in de zorg mogen nooit belemmerend werken in het toekennen van de zorg die mensen nodig hebben’. Daarnaast is een belangrijke vraag welke vormen van samenwerking met ervaringsdeskundigen, mantelzorgers en informele zorgverleners mogelijk zijn, wat daarvan de werkzame elementen zijn en welke ondersteuning daarbij nodig is.

Het vraagstuk dat aan de basis ligt van het thema ‘Samenwerken in de wijk’ is: ‘Wat zijn de werkzame elementen van integraal werken in het brede sociale domein?’. Van belang is om rekening gehouden wordt met de grote diversiteit in leefdomeinen in de 22 gebieden in Amsterdam (*Sterk en Zwak in Amsterdam*, GGD, 2018). Welke samenwerking is specifiek per wijk of gebied nodig? De speerpunten betreffen naast het wie (voor welke partijen is aandacht voor de samenwerking urgent?) ook het hoe (wat zijn de werkzame factoren in de verschillende samenwerkingen?) en het waarom (urgente doelen van samenwerking, zoals het verbeteren van veiligheid en het verminderen van criminaliteit).

Speerpunten:

- Verbinden wijkteams met informele(re) organisaties gericht op ondersteuning jeugd en/of ouders
- Evaluatie van het project ‘Versterken Pedagogische Community’ (Spirit)
- Verbinden onderwijs en jeugdhulp
- Verbinden jeugdhulp en volwassen-GGZ
- Benutten van ervaringsdeskundigen en informele mentoren
- Benutten van de kracht(en) van de wijk
- Verbeteren veiligheid in de wijken Noord, Nieuw-West en Zuidoost
- Aanpakken jeugdcriminaliteit

3.2.3 Kansengelijkheid - van geboorte tot werk

Het thema ‘Kansengelijkheid’ is als hoofdthema opgenomen in het coalitieakkoord. De coalitie stelt dat de komende tijd op veel gebieden geïnvesteerd moet worden in kansengelijkheid voor de Amsterdamse jeugd. Het akkoord zegt dat ieder kind de kans verdient om zich – ongeacht zijn of haar achtergrond - te ontwikkelen tot wie zij of hij kan of wil zijn. Deze ambitie sluit nauw aan op de bedoeling van de Jeugdwet. Kansengelijkheid en segregatie moeten met alle middelen worden bestreden, omdat de toekomst van onze jeugd - en daarmee ook onze toekomst – op het spel staat. Investerings zijn nodig in het onderwijs (voorscholen, primair en voortgezet onderwijs), in het jeugd en jongerenwerk en in de toeleiding naar de arbeidsmarkt. Onderzoek is nodig om te leren of, en zo ja op welke manier, deze investeringen het beste renderen.

Het gaat niet alleen om kansen in onderwijs, vrije tijd en arbeidsperspectief, maar ook om kansen in de toegang tot en de effectiviteit van de jeugdhulp voor bepaalde groepen. Daarnaast speelt intergenerationele overdracht van problemen een belangrijke rol in kansengelijkheid. Denk hierbij

aan problemen zoals armoede, huiselijk geweld, criminaliteit, werkloosheid, laag opleidingsniveau en psychosociale problemen. Het oplossen van kansengelijkheid is vaak complex en een veelheid van instanties zijn daarbij betrokken. Er is nog onvoldoende kennis over welke factoren nog meer kunnen bijdragen aan het verminderen van kansengelijkheid en het creëren van kansengelijkheid.

Speerpunten:

- Herkennen en bereiken van kwetsbare of anderszins moeilijk bereikbare jeugd en de (on)mogelijkheden van vroegsignalering
- Bereiken van risicovolle opvoeders
  - Lopend 'scientist practitioners'-onderzoek 'Risicovolle opvoeder-kindinteractie'
- Kansengelijkheid verkleinen in onderwijs en vrije tijd
  - Lopend 'scientist practitioners'-onderzoek '(Kosten)Effectiviteit School2Care'
  - Lopende evaluatie specialistische jeugdhulp in het speciaal onderwijs (SJSO)
- Aansluiten bij onderzoeksvragen vanuit het programma 'Gezonde en kansrijke start'
- Versterken van veerkracht met het oog op het tegengaan van intergenerationale risico's
- Vergemakkelijken van de overgang van adolescentie naar de volwassenheid (18-/18+)

3.3 Kennisportaal

De vele nieuwe ontwikkelingen in het jeugdstelsel vergen een omslag in denken en handelen, nieuwe manieren van werken en een bredere kijk op de problematiek van ouders en kinderen. Dit doet een behoefte aan korte termijn kennis ontstaan. Om te voorzien in deze 'snelle kennis' blijft het kennisportaal bestaan, waar professionals en beleidsmakers terecht kunnen om kennis te delen, bestaande kennis op te halen of praktijkgerichte onderzoeksvragen op korte termijn te laten beantwoorden.

De portaalfunctie is bedoeld om beter en sneller te bemiddelen tussen de kennisvraag en kennis die al beschikbaar is uit praktijkonderzoek, academisch onderzoek of ervaringskennis. KeTJA zal de portaalfunctie blijven uitvoeren, vooral in de vorm van 'klein-en-fijn-projecten', waarin relatief kleine kennisvragen worden beantwoord. De NEJA-partners worden ingeschakeld om antwoorden te bieden op de kennisvragen, waar nodig gefinancierd vanuit het NEJA. In de afgelopen jaren is al een dertigtal vragen op deze manier beantwoord. zie www.neja.nl/kennisportaal.

3.4 Kennisuitwisseling

Een belangrijk doel van het NEJA is het organiseren en stimuleren van kennisuitwisseling tussen praktijkprofessionals, onderzoekers, beleidsmakers en docenten, zodat we in het stelsel kunnen leren van wat we weten. Het NEJA zet in op een levendige kennisuitwisseling, vooral interactief, in kleiner en in groter verband en op het helpen toepassen van die kennis in beleid en praktijk. Beoogde activiteiten voor kennisuitwisseling zijn:

- gastcolleges over en weer door medewerkers uit praktijk of beleid aan studenten van de onderwijsinstellingen en door onderzoekers van de kennisinstellingen voor medewerkers uit praktijk of beleid;
- actualiteitencolleges door hoogleraren en lectoren over de 'state-of-the-art' kennis op een actueel onderwerp;
- expertmeetings rond promoties om de consequenties van het promotieonderzoek voor praktijk, beleid en verder onderzoek te verkennen;
- kennisbijeenkomsten rond specifieke onderzoeksresultaten;
- themaspecifieke minisymposia;
- (poster)presentaties op landelijke congressen;
- tweejaarlijkse grootschalige NEJA-conferentie.

3.5 Implementatie en onderwijsvernieuwing

Toepassen van kennis over ‘wat werkt’, gaat niet vanzelf. Implementeren van kennis vraagt meer dan dat een professional zich deze kennis eigen maakt via voorlichting en opleiding. Preventief werken en hulpverleners met resultaat vraagt ook om blijvende supervisie om de kennis zorgvuldig toe te passen en in te passen in de specifieke situatie van de betrokken ouders en jeugdigen. Na het implementeren van een nieuwe werkwijze blijkt na een jaar vaak dat veel professionals zijn teruggevallen in de oude werkwijze. Een blijvende verandering realiseren lukt alleen door een zorgvuldige uitvoering van alle stappen van het implementatieproces. Het gaat om: kennismaken van de nieuwe werkwijze, bereid zijn er mee te gaan werken, training of opleiding en daarna structurele ondersteuning tijdens het leerproces op de werkvloer door bijvoorbeeld coaching, supervisie en intervisie. Ook monitoring en evaluatie draagt bij, zodat inzichtelijk wordt of de nieuwe werkwijze leidt tot de beoogde resultaten.

In het NEJA is aandacht voor implementatieprocessen en implementatieonderzoek. Onderzoek naar leren op de werkvloer en effectieve manieren voor professionals om te reflecteren op hun eigen handelen staat op de agenda. Ook de implementatie van richtlijnen is een thema. Richtlijnen geven de meeste up-to-date kennis voor de onderkenning en aanpak van specifieke problemen of de best mogelijke aanpak in specifieke werksituaties. Het werken met richtlijnen is, naast zaken als intervisie, bijscholing en reflectie, een belangrijke manier om de vakbekwaamheid van jeugdzorgprofessionals te vergroten. Ook vergroten richtlijnen de autonome handelingsruimte van jeugdprofessionals, die naar verwachting in de toekomst minder gebonden zullen zijn aan protocollen en procedures.

Activiteiten voor onderwijsvernieuwing vanuit NEJA/KeTJA die ook de komende periode worden voortgezet zijn:

- werkgroepen die op basis van ervaringen in de praktijk meehelpen om nieuwe onderwijsmodules te ontwikkelen voor toekomstige HBO- en WO-geschoolde professionals die worden opgeleid op de Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Inholland, de UvA en de VU;
- stages voor studenten (HBO en WO) in de praktijk of bij de gemeente Amsterdam;
- onderzoeksreizen door HBO en WO masterstudenten.

4 NEJA: Netwerk Effectief Jeugdinstel Amsterdam

4.1 Missie en doelstelling van het NEJA

Missie

De missie van het kennis- en onderzoeksnetwerk NEJA is het bevorderen van de kwaliteit en effectiviteit van de zorg voor jeugd, door gezamenlijk werk te maken van kennisuitwisseling en onderzoek op het terrein van de transitie en transformatie van de zorg voor jeugd in Amsterdam.

Doelstelling

Het NEJA staat voor het verbinden van praktijk, onderzoek, onderwijs en beleid in het jeugddomein, door:

- het initiëren en uitvoeren van (*effect*)onderzoek dat zich laat leiden door vragen uit de praktijk en het beleid en waarvan de uitkomsten praktisch toepasbaar zijn en ten goede komen aan de opgroeiende jeugd en hun ouders;
- het organiseren en stimuleren van *kennisuitwisseling* tussen praktijkprofessionals, onderzoekers, beleidsmakers en docenten, zodat we in het stelsel leren van wat we weten;
- het bevorderen van de *vakbekwaamheid* van de jeugdprofessionals op basis van wetenschappelijke kennis en kennis en inzichten uit ervaringen van professionals, jeugdigen en hun ouders;
- bijdragen aan *onderwijsvernieuwing* door nieuwe kennis en vaardigheden te implementeren in de curricula op de hogescholen en universiteiten in de regio.

4.2 KeTJA: Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd Amsterdam

NEJA werkt intensief samen met KeTJA (Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd Amsterdam). ZonMw, de landelijke financieringsorganisatie van gezondheidsonderzoek, heeft een landelijk programma voor Academische Werkplaatsen Transformatie Jeugd opgezet. Dit programma ondersteunt de transformatie van de jeugdhulp met 12 academische werkplaatsen, waarbij de nadruk ligt op de toepassing en doorontwikkeling van bestaande kennis. KeTJA is één van deze door ZonMw gefinancierde werkplaatsen. KeTJA is in feite een subprogramma binnen het NEJA, met deels externe financiering en dus ook een externe verantwoording (naar ZonMw). KeTJA kent een eigen coördinator. KeTJA beheert het Kennisportaal en voert grotere en kleinere onderzoeksprojecten uit; ook worden vanuit KeTJA nieuwe onderzoeksprojecten geacquireerd. KeTJA onderzoekers werken ook in projecten buiten KeTJA verband samen met andere onderzoekers binnen het NEJA.

4.3 Consortiumpartners NEJA en KeTJA

De consortiumpartners van het NEJA zijn:

- de Ouder- en Kindteams (Stichting Ouder- en Kindteams Amsterdam);
- de organisatie voor de Samen DOEN buurtteams;
- welzijnsorganisaties:
  - Sipi,
  - Trias Pedagogica;
- praktijkinstellingen voor gespecialiseerde jeugdhulp en jeugd-GGZ:
  - Altra,
  - Spirit,
  - MOC 't Kabouterhuis,
  - De Bascule,
  - HVO-Querido;

- de gecertificeerde instellingen:
  - Jeugdbescherming Regio Amsterdam,
  - William Schrikkergroep;
- GGD Amsterdam;
- Hogeschool van Amsterdam: lectoraat Kwaliteit en Effectiviteit in de Zorg voor Jeugd;
- Hogeschool Inholland: lectoraat Leefwerelden van Jeugd;
- Universiteit van Amsterdam:
  - afdeling Opvoedingsondersteuning,
  - afdeling Forensische Orthopedagogiek;
- Vrije Universiteit:
  - sectie Ontwikkelingspedagogiek;
  - sectie Klinische ontwikkelingspsychologie;
- de samenwerkende afdelingen Kinder- en Jeugdpsychiatrie van AMC-UvA en VUmc/ Amsterdam UMC;
- het Verwey-Jonker Instituut;
- het Kohnstamm Instituut;
- Stichting Alexander;
- het Jeugdplatform Amsterdam;
- het Nederlands Jeugdinstituut;
- Gemeente Amsterdam - cluster Sociaal/Afdeling Jeugd

4.4 Werkstructuur NEJA en KeTJA

Hieronder staan de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de verschillende gremia binnen de werkstructuur van NEJA en KeTJA beschreven.

Stuurgroep NEJA en KeTJA

NEJA en KeTJA kennen een gezamenlijke stuurgroep waarin de consortiumpartners vertegenwoordigd zijn. De stuurgroep bestaat uit de deelnemende hoogleraren, lectoren en een vertegenwoordiging van de bestuurders van alle deelnemende praktijkinstellingen en van de ambtelijke lijn van de gemeente Amsterdam.

De stuurgroep komt één of twee keer per jaar bijeen en heeft als taken:

- bewaken van de uitvoering van de hoofdlijnen van het NEJA-meerjarenprogramma;
- bewaken van de aansluiting tussen de NEJA- en KeTJA-activiteiten;
- promoten van NEJA en KeTJA;
- actief bijdragen aan de activiteiten voor kennisuitwisseling;
- actief bijdragen aan de werving van onderzoeksubsidies;
- onderhouden van contacten met de vertegenwoordiger uit hun eigen organisatie die deelneemt aan de NEJA-programmaraad;
- goedkeuren van het jaarverslag;
- toelaten van nieuwe kernpartners bij het NEJA.

Het stuurgroep lid namens de gemeente Amsterdam heeft tot extra taak:

- het na overleg in de stuurgroep nemen van besluiten over de begroting en uitgaven van het NEJA uit het budget dat de gemeente jaarlijks toekent aan het NEJA.

Programmaraad

De programmaraad is samengesteld uit senior onderzoekers en senior beleidsmedewerkers van alle consortiumpartners. De programmaraad komt vier keer per jaar bijeen en heeft tot taak:

- elkaar op de hoogte brengen van nieuwe ontwikkelingen in praktijk en gemeentelijk beleid;
- elkaar op de hoogte houden van lopende activiteiten voor onderzoek en kennisuitwisseling;

- bewaken van de onderlinge samenhang tussen activiteiten voor onderzoek en kennisuitwisseling;
- signaleren van kansen voor onderzoeksubsidies en meeschrijven aan aanvragen voor onderzoeksubsidies;
- initiëren en/of organiseren van activiteiten voor kennisuitwisseling.

Coördinatie

NEJA en KeTJA hebben elk een coördinator. De taken van de coördinator zijn:

- fungeren als verbinder tussen gemeente, kennisinstellingen en praktijkinstellingen,
- onderhouden van alle contacten binnen en buiten het netwerk,
- adviseren op onderzoek en onderzoeksvorstellen,
- voorbereiden van vergaderingen van stuurgroep,
- voorbereiden en voorzitten van de programmaraad,
- voorbereiden jaarverslag,
- bewaken van de afhandeling van financiële zaken.

Communicatiemedewerker

De gemeente Amsterdam stelt een communicatiemedewerker beschikbaar voor enkele communicatietaken binnen het NEJA en KeTJA; deze taken zijn:

- opstellen en mede uitvoeren van het communicatieplan voor NEJA en KeTJA;
- adviseren over het gebruik van de huisstijl van NEJA en KeTJA.

Kerngroep

De kerngroep bestaat uit de NEJA-coördinator, de KeTJA-coördinator, de communicatiemedewerker en een beleidsmedewerker van de afdeling Jeugd van de gemeente Amsterdam. Afhankelijk van de agenda kunnen zij andere betrokkenen vragen bij hun bijeenkomsten. De kerngroep komt maandelijks bijeen en heeft als taken:

- stimuleren van de voortgang van lopende activiteiten voor onderzoek en kennisuitwisseling;
- bewaken van de onderlinge samenhang tussen onderzoeksprojecten;
- voorstellen van nieuwe activiteiten voor onderzoek en kennisuitwisseling;
- signaleren van kansen voor onderzoeksubsidies;
- voorbereiden van stuurgroepvergaderingen;
- initiëren en/of organiseren van activiteiten voor kennisuitwisseling.

Jeugdplatform

Het jeugdplatform is in 2014 opgericht in opdracht van de gemeente Amsterdam. Het bestaat uit werkgroepen en teams van actieve cliënten (jeugdigen en ouders), die hun ervaringen inbrengen en advies geven over jeugdhulp, jeugdbescherming, opvoed- of opgroei-ondersteuning, jeugdreclassering, pleegzorg of residentiële jeugdhulp, jeugd-GGZ, passend onderwijs of zorg voor jeugdigen met LVB.

Het jeugdplatform is vertegenwoordigd in de stuurgroep NEJA/KeTJA en draagt actief bij aan NEJA- en KeTJA-projecten.

Intentieverklaring

De consortiumpartners zetten zich in om gelijkwaardigheid in en meerwaarde van de onderlinge samenwerking te creëren en voor de continuering van deze samenwerking. Daartoe ondertekenen zij de intentieverklaring tot deelname aan het NEJA.

5 Budget en Aanvraagprocedure

5.1 Verdeling budget

De gemeente Amsterdam levert een jaarlijkse financiële bijdrage aan het NEJA.

De gemeente Amsterdam kent het budget per jaar toe. Het afdelingshoofd Jeugd van de gemeente Amsterdam, tevens lid van de NEJA-stuurgroep, neemt de besluiten over de begroting en uitgaven van het NEJA uit het budget dat de gemeente jaarlijks toekent aan het NEJA.

Het budget wordt jaarlijks verdeeld over een aantal hoofdcategorieën:

- klein-en-fijn projecten (kennisportaal);
- jaarlijks maximaal drie grote onderzoeksprojecten (met een looptijd van ongeveer een jaar);
- cofinanciering bij onderzoek dat met onderzoeksubsidies wordt binnengehaald;
- NEJA-/KeTJA-coördinator;
- kosten voor communicatie en activiteiten voor kennisdeling, waaronder tweejaarlijkse NEJA-conferentie.

De consortiumpartners van het NEJA leveren een bijdrage in de vorm personele inzet en samen gebruiken de partners hun inzet om extra middelen te generen voor onderzoek en kennisontwikkeling.

5.2 Aanvraagprocedure (co)financiering

De NEJA-coördinator, de KeTJA-coördinator, de leden van de NEJA-stuurgroep en NEJA-programmaraad bepalen met elkaar welke vraagstukken in aanmerking komen voor een van de grote jaarlijkse onderzoeksprojecten, welke NEJA-partners zich aan welk project verbinden en welke kennispartner(s) hoofdaanvrager van het project zal zijn.

De NEJA-coördinator, de KeTJA-coördinator, de leden van de NEJA-stuurgroep en NEJA-programmaraad signaleren actief de kansen voor subsidieaanvragen en de 'calls' die daarvoor worden uitgeschreven door externe instanties voor de financiering van onderzoek. In onderlinge afstemming wordt besloten tot al dan niet gezamenlijke inschrijving op deze subsidiecalls.